

Majda Koren

<http://www.majdakoren.si>

KAPO IN BUNDO V AKCIJI ALI KAKO MOTIVIRATI NAJMLAJŠE ZA BRANJE

BESEDA PISATELJICE

Kapo and Bundo in Action or How to Motivate Young Children to Read
A word from the writer

Ob zaključku ali začetku bralne značke ali pa kar tako – z velikim veseljem obiskujem šole. Enkrat na začetku nastopa povem, da imam tri sinove, ki so mi že zdavnaj zrasli čez glavo. Zato tudi tale zapis začnjam z njimi.

KAKO SEM DOMAČE FANTE MOTIVIRALA ZA BRANJE?

Najprej tako, da smo bili vedno obkroženi s knjigami. Knjige na policah, knjige ob postelji, knjige v avtomobilu ... skratka, povsod, le v hladilniku ne.

Vsak večer sem fantom brala pravljice, ko so bili mlajši, tudi veliko pesmic.

V šoli se nikoli nisem naučila pesmic, ki se jih je bilo treba naučiti na pamet. Učenje na pamet sem kratko malo sovražila. Pa vendar znam cele *Mehurčke* na pamet. Naučila sem se se jih sproti, ker sem jih tolikokrat prebirala otrokom.

Deževen dan smo izkoristili za obisk knjižnice. Nekaj knjig so si izbrali sami, nekaj sem jih zanje izbrala jaz.

Med domačimi knjigami so najraje poslušali *Vžigalnik*, *Razbojnika Rogovileža*, *Piko Nogavičko*, *Medveda Puja*. *Vžigalnik* z neverjetnimi ilustracijami Kostje Gatnika pa je bila verjetno kar najljubša slikanica mojih sinov.

Pesmi: začeli smo, kajpada, s *Pojte, pojte, drobne ptice*, nadaljevali z *Mehurčki*, kasneje pa na kasetah sto in stokrat preposlušali *Mačka Murija*, *Zlato ladjo* in pesmi Borisa A. Novaka

v izvedbi Gojmirja Lešnjaka. Ko so bili že proti koncu osnovne šole, sem jim kar tako, mimogrede, brala pesmi za odrasle Andreja Rozmana Roze.

Počitnice na morju: pol prtljažnika so zasedle knjige! Je pa to že bil čas računalnikov, a na srečo takih, ki jih imaš doma na mizi in jih ne moreš vlačiti naokrog – doma so že potekale bitke, kdo je kdaj na vrsti na računalniku.

Danes s ponosom ugotavljam, da moji vnuki preživijo pred zasloni le malo časa. Od igrice poznajo le Minecraft, telefon pa so uporabljali le v času korone, sicer ga nimajo in ga sploh ne pogrešajo.

Oh, pozabila sem povedati, da sem po poklicu učiteljica razrednega pouka. Knjige sem vključevala v malodane vsako učno temo. Moji učenci so uspeli uničiti kar nekaj otroških leksikonov in enciklopedij. Seveda sem jih opozarjala, naj lepo ravnajo s knjigami. Saj so. Ker pa so jih pogosto jemali v roke, so se po določenem času izrabile. Najprej sem se sekirala in pred knjižničarko gledala v tla zaradi poškodovanih knjig. Dokler nisem

► SLIKA 1: Kapo in Bundo ob Rio de la Plata
 (Foto: osebni arhiv avtorice)

► Majda Koren

od neke Američanke izvedela, da so to 'well-used books' – dobro uporabljane knjige. No, to!

Skratka: zelo sumljivo je, če je v učilnici polička z neverjetno lepimi knjigami, nič strganimi, z nobenim oslovskim ušesom in čistimi kot solza.

MIHEC

Nekoč je med mojimi učenci sedel deček, ki mu v življenju ni bilo poslano z rožicami. V njegovi družini sta vladala alkohol in nasilje. Ni čudno, da je imel fant težave v šoli. Ni se mogel zbrati. Ocene so bile bolj pod povprečjem, četudi se je dalo slutiti, da nekje v ozadju živi inteligenčen, srčen otrok.

Ob opazovanju otrok v šoli, predvsem pa tega dečka, je nastala knjiga, zbirka kratkih zgodb, s preprostim naslovom *Mihec*. Ena od zgodbic ima naslov Deset minut branja. V tej zgodbici najdemo napake, ki jih odrasli počnemo, ko otroka bolj ali manj silimo, naj bere deset minut.

Najprej: otrok ni neumen in ve, da bo deset minut enkrat minilo. Zato je najbolje, da se čim bolj obira, da bo branja čim manj.

Potem še: kako naj otrok zbrano bere, se muči s prepoznavanjem znakov in hkrati z razumevanjem prebranega, bere pa v prostoru, kjer je prižgana televizija, na kateri se zagotovo dogaja ravno nekaj zanimivega. Nemogoče.

In nazadnje: bolje kot čas je določiti količino prebranega, na primer eno stran ali eno poglavje. In pri tem upoštevati velikost črk in število ilustracij.

NOTRANJA IN ZUNANJA MOTIVACIJA

Ne glede na to da se Mihec težko zbere in da je takih otrok veliko, bomo med odmorom v učilnici opazili fanta ali dekle, ki v vsesplošnem živžavu sedi nekje v kotu ali v klopi in mirno bere. Tak otrok je notranje motiviran: bere zato, ker ga to veseli, bere zato, ker ima dovolj domišljije in koncentracije, da se tudi sredi trušča lahko poglobi v nek drug svet, ki je skrit med platnicami knjige.

Večina ljudi pa ni notranje motiviranih, ne otrok ne odraslih. Otroke lahko motiviramo tudi z bonboni, z nagradnim izletom, z diplomo in pohvalo. Tudi odrasle (zunanje) motiviramo z diplomo in pohvalo, še raje pa, hm, z boljšim plačilom za dobro opravljeno delo.

PROJEKTI

Razredni projekt terja od učitelja ogromno dodatnega truda, hkrati pa izjemno motivira otroke za delo – učenje – raziskovanje.

Že ob skupnem načrtovanju projekta prevzame otroke prava raziskovalna mrzlica, z veseljem se vržejo na delo: risanje, branje, pisanje in računanje. Najbolj imeniten pa je zaključek projekta: predstavitev dejavnosti, razstava, morda še dogodek, na katerega povabimo starše.

Projekt o hrani v pravljicah nekoč, ne tako zelo daleč nazaj in danes, je moj najljubši.

Vključuje veliko branja, vključuje stare in manj stare pravljice, prav tako pa priročnike in enciklopedije.

Kako bi sicer ugotovili, od kod prihaja prosena kaša in od kod ajda.

Zaključek projekta: razstava pravljič, ki govorijo o hrani, stvarne knjige o hrani in za nameček še pokušina hrane iz pravljič, morda celo pokušina hrane, ki prihaja iz dežel, od koder so naši učenci.

OBISK NA ŠOLI

Kar nekaj šol sem že obiskala ob zaključku bralne značke.

Na nekaterih je zaključek bralne značke osrednji kulturni dogodek, z nastopom pevskega zbora, z uprizoritvijo odlomka iz knjige, s podelitvijo priznanj in knjižnih nagrad ter s častnim gostom ali gostjo: ustvarjalcem ali ustvarjalko. Otroci in učitelji se pripravijo na obisk ustvarjalca, ga vsaj deloma 'spoznajo,' že preden jih obiše. Manjka le še pika na i. To je zaključek PO koncu srečanja.

Množica otrok se razbeži po učilnicah, nekateri imajo šport, drugi malico, tretji zemljepis in na dogodek prav hitro pozabijo. Manjka torej neko ovrednotenje, analiza dogodka. Ta je lahko zelo preprosta, z vprašanji za najmlajše o tem, kaj jim je bilo najbolj všeč, kaj so si najbolj zapomnili, kaj jih je najbolj začudilo.

Najmlajši pripravijo zvezek za slovenščino, kamor se ob ilustraciji ustvarjalec ali ustvarjalka podpiše.

Pri starejših: Kaj so pričakovali? Je bilo boljše ali slabše od pričakovane-ga? Zakaj?

Ali so izvedeli kaj novega? Bi želeli še kaj vprašati? Kakšen se jim zdi poklic pisatelja? Zakaj?

Primerjajo poklic pisatelja in na primer učitelja ali pisatelja in zdravnika ali pisatelja in mizarja: plusi, minusi in zanimivosti enega in drugega poklica.

Še nekaj: zelo me veseli, če so na zaključku bralne značke prisotni vsi učenci, tudi tisti, ki priznanja ne bodo prejeli. Ker jih nemara obisk pisatelja prepriča v to, da se bodo vendarle odpravili v knjižnico in prebrali kakšno knjigo. Ko me nekatere knjižničarke začudeno gledajo, ko jim omenim, naj bodo prisotni vsi učenci, jim rečem: »No, pa naj bodo zraven za kazni, ker niso dosegli bralne značke!«

► SLIKA 2: Pujski so nastali pri dopolnilnem pouku slovenščine pri učitelju Rajku Tekavcu v Švici.
(Foto: osebni arhiv avtorice)

IN ZDAJ ME SPRAŠUJETE, KAJ NEKI IMATA S TEM KAPO IN BUNDO.

Preprosto. Strip o teh dveh pujsih je primeren za prijazen vstop v svet branja za najmlajše in hkrati ponuja tudi zabavo za starejše, ki se hahljajo ob neumnostih, ki jih počneta ali govorita. Ker ju imajo otroci radi, z veseljem oblikujem kak list z nalogami ali diplomami in ga 'obesim' na spletno stran, kjer so na voljo vsakomur, ki jih le hoče imeti. (Kar pogledajte na <http://www.majdakoren.si/natisni/>)

ANEKDOTA NAMESTO ZAKLJUČKA

Na neki šoli so ob zaključku bralne značke pripravili nadvse imenitno prireditve, kamor so prišli prav vsi učenci od prvega do devetega razreda.

Program se odvija, nastopajo tudi učenci glasbeniki, nekaj povem jaz in na koncu so na vrsti vprašanja učen-cev. Pa neki devetošolec, malo večji od mene, s ponosom zakliče: »Jaz pa ne berem knjig!« in mi da vedeti, da mu je figo mar za knjige in zgodbe in pisatelje.

In jaz mu odgovorim: »Aha. Zamisli si, da neko deklico, ki ti je všeč, pelješ v slaščičarno na sladoled. Klepetata in ona te vpraša, katero knjigo si prebral nazadnje. In ti boš odgovoril: 'Rdečo kapico!' Ne vem, če ji bo to ravno všeč!«